

***Kadrina Tarvitajate
Ühisusest Tarbijate
Kooperatiivini***

Peakauplus 1938/39. a paiku, kui äri oli hästi läinud ja majale remont tehtud. Hoone keskosas asus kauplus, põhjapoolses osas (fotol vasakul) laoruumid ja lõunapoolses osas kontor ning ärijuhi korter. 1933. a oli ärijuhiks palgatud Heinrich Tsak, kellel õnnestus majandamine heale järjele viia.

*

Kaanefotol Kadrina Tarvitajate Ühisuse peakauplus Viru tänavas 1930-ndatel aastate algupoolel. Rohkelt on näha ka tolaeagseid peamisi liiklusvahendeid – hobuveokeid. Tänapäeval on selles majas postkontor. Taamal paistab tolaeagne koolimaja, milles tänapäeval tegutsevad kauplused ja söögikoht.

*

MTÜ Neeruti Selts toimetised A-528 2006
Käsikiri Helgi Baženova, Eha Viiberg, Laine Viese
Fotod erakogudest
Toimetanud Tiiu Uusküla

*

MTÜ Neeruti Selts
Viru tn 14 Kadrina 45201
e-post neerutiselts@hotmail.ee
kodulehekülj www.neerutiselts.ee
telefon 55525314

*

Ostes käesoleva trükise, toetate Neeruti ja selle lähikonna loodushoidu, kultuuriloo jäädvustamist ja Neeruti Seltsi, mis selle nimel ellu on kutsutud.

Kadrina Tarbijate Kooperatiivi töötajad Gruusias 1972.

1992 jõulud kaupluses Kadri. Vasakult, I rida: Helve Jatsko, Jõuluvana, Luule Elbra, Malle Soomets, Melle Nurmeots (piilub), Helvi Moor, Tiiu Kastemäe. II rida: Eva Moor, Marge Roostik, Edvig Kullamägi, Linda Koitla, Mare Lepiksaar, Ülle Liivak, Milvi Valdmann.

Kadrina Tarvitajate Ühisus asutati 13. aprillil 1919. Asutajateks olid Jaan Lemnits ja Madis Sutter – talupidajad Mäo külast –, Jaan Viese Võduverest, Jüri Raado ja Robert Korkman. Korkmani majas raudtee lähedal (praegu Vahtra tn 2) alustati ka kauplemist. Esimene juhatuse esimees oli Madis Sutter. Kauplus toodi 1922. a Johansonilt üüritud (hiljem osteti) majja kiriku lähedusse (praegu postkontor). Ühisusele kuulus ka kõrvalasuv hoone (praegu Risti Pood), mis oli välja renditud pagar J. Tammele.

Enne II maailmasõda 1937-40 olid Kadrinas erakauplused: Jüri Balderil 2, Hans Felsil 1, Karl Saarel 1 ja Rosenbaumil 1. Veel oli üks väike pudupood Pika tänava ja Neeruti tee nurgal, mida rahvasuus kutsuti „eitede pood“. Tarvitajate Ühisuse poes oli kaup tunduvalt odavam.

Kogu järgnev ülevaade Kadrina Tarvitajate Ühisuse, hilisema nimega Tarbijate Kooperatiiv tegevusest põhineb mälestusatel, säilinud aastaaruannetel ja koosolekute protokollidel. Need väljendavad ilmekalt ühis-tegevuse vormi tulemuslikkust, populaarsust ning kasulikkust rahva teenimisel kaubanduse vallas nii erinevate riigikordade kui ka keerukate ajaloosündmuste taustal.

Kadrina Tarvitajate Ühisuse juhatus 1930ndail aastail. Vasakult I rida: Heinrich Kübarsepp, Jaan Lemnits, Jaan Viese, August Sulev, Johannes Pärk, Juhan Rumbalu. II rida: A. Õiglane, Heinrich Tsak, H. Tsaki ema, Alice Vainokivi (Stein), Vello Juuse, Keskküla (?), Hans Kruusimaa.

Kadrina Tarvitajateühisuse			
1934. aasta			
ARUANNE			
XVI TEGEVUSAASTA			
Kadrina Tarvitajateühisuse			
aasta-peakoosolek			
Peetakse pühapäeval, 31. märtsil 1935. a. kell 11 päeval Kadrina			
Härihuselisel rahvarnaja suures saalis, milleset kõiki liikmeid			
palutatakse osa võtta.			
PÄEVAKORD:			
1. Koosoleku juhatusel valimine.			
2. Väärtegevuse protokollide ettelugemine.			
3. 1934. a. aruande ja ülejäägi jaotuse hõlma kinnitamine.			
4. 1935. a. eelarve vastuvõtmine.			
5. Valimised põhikirja järgi.			
6. Põhikirja muutmise.			
7. Liikme Alde Kalkõpp'i väljajelamise küsimus.			
8. Lõppajalutused.			Juhatus.
Peale peakoosolekut on kinn, milles eiseemineak maksuta			
Ühiskondliku Raamata.			

1934. a. eelarve 1934. a. külid-tulud ja 1935. a. eelarve			
Kulude ja tulude nimetused	1934. a. eelarve	1934. a. tegelikud kulud ja tulud	1935. a. eelarve
Peakoosoleku pidamise kulud	30	37 50	150
Juhatusliikmete laenu	144	132	20
Revisjonikomisjoni liikmete laenu	18	18	30
Arveteajate palgad	1.250	1.406 38	1.300
Kontrollimise palgad	252	267	252
Sõidu- ja püüamised	100	105 10	100
Uhttegelise ja muu kirjandus	6	35 86	30
Ruumide üür ja remont	650	780 51	725
Käte ja valgustus	150	111 25	150
Kaupade kinnistatus	70	69 51	100
Dokuminte materjal	180	239 30	200
Kuulutused ja teadanded	30	24 88	30
Kuuluti kulud	160	156 91	160
Posti ja telefoni kulud	230	197 87	230
Arvakaud	400	376 72	330
Valitsusvara amortisatsioon	60	64 35	70
Kahtlased võlad kustutatud		165 23	
Ostmiseks makstud		160 38	
Mitmesugused kulud	100	106 55	100
Kohtukulud		100	
	3.830	4.435 30	4.072
Puhastatus	50	251 01	43
	3.880	4.706 31	4.115
Üldine laenu kaubamüügist	3.420	4.061 95	3.800
Intressid ja dividendid	300	519 52	300
Kulude laenu	60	106 55	
Liinuseks vahetatult	100	18 10	15
Talussaaduste vahetatult		15	
Juhatuskulud		15	
	3.880	4.706 31	4.115

1934. a. arvete läbikõigud pearaamatu järele						
Arvete nimetused	Arvetsel 1. jaan. 1934. a.		Läbikõigud aasta jooksul		Arvetsel 1. jaan. 1935. a.	
	Aktiva	Passiva	Deebet	Kreedid	Aktiva	Passiva
Kassa arve	283 48		50.257 55	50.488 30	52 73	
Kauba arve	5.979 86		53.128 36	54.842 62	4.265 60	
Kauba kontroll-arve			54.950 13	54.950 13		
ETK arve	2.237 17		38.632 28	36.097 24	4.772 21	
Kaubamureteajate arve		163 88	2.388 25	2.282 08		57 71
Ärikulude arve			4 455 30	4.706 31		251 01
Isikute ja asutuste arve	1.058 60	1.727 93	17.441 86	17.025 66	990 69	1.243 82
Nõudmisvekslite arve	205 45		1.774 61	1.353 82	626 24	
Laenude (hoiuseumade) arve		5.848 92	1.702 47	658 90		4.805 35
Osakapitali arve		3 309 44	431 90	276 13		3.153 67
Tagavarakapitali arve		4.597 57		194 05		4.791 62
Kinnis- ja vallasvara arve	621 99		31 —	8 —	644 99	
Amortisatsioonikapitali arve		197 05		64 35		261 40
Kauba võlgnikkude arve	332 74		1.076 70	1.075 05	334 39	
Osamaksud teistes asut.	2.511 30		211 78	54 40	2.668 68	
Põllumajand. saaduste arve			5.096 79	7.501 94	209 05	
Vahetatultuse arve	2.614 20					
	Kr. 15.844 79	15.844 79	231.578 98	231.578 98	14.564 58	14.564 58

1934. aasta aruanne räägib meile Tarvitajate Ühisuse juhtkonna hoolsa töö tulemustest ning igapäevavaraskustest (nt kahtlased võlad, kohtukulud).

Rahvaühingu päris Ärireis 31. detsembril 1934. a. Passiiva—Ohingult päнда

Kr.		Kr.	
Raha kassas	52 73	Liikmete osamaksud	3.153 67
Raha hoold pankades	624 12	Tänavarakapital	4.791 62
E. T. Keskkõhise osatähed	2.542 77	Amortisatsioonikapital	261 40
Osamaksud teistes asutustes	125 91	Teistele kaubamuretsajatele maksta	57 71
Kaupa omlahinnaga	4.265 60	Laenuid liikmetelt	4.805 35
Vallasvara	644 99	Laenuid võõrastelt	533 66
Võlgasid nõuda liikmetelt	334 39	Kautajoni	138 62
Võlgasid nõuda võõrastelt	626 24	Lahkunud liikmete osamaksud	51 70
Nõudevõlgad	185 —	Maksmata äriculud	519 84
Ettemakstud kulud	181 57	Üleminevad summad	—
Üleminevad summad	4.772 21		
Kaubamuretsajate ettemakstud	209 05		
Põllumajand. saad. vahet. arve	14.564 58		
	Kr.		Kr.
— 001	14.564 58	— 001	14.313 57
— 002		— 002	251 01
— 003		— 003	14.564 58
— 004		— 004	

Ohingu kolme viimase aasta tegevuse ülevaade

Aasta	Liikmete arv	Osakapit. ilma amortis. kapitalita			Amortisats. kapital	Läbimüük Kr.	Olejaak Kr.
		Osakapital Kr.	Teised Kr.	Kokku Kr.			
1932	169	3.306	4.495	7.801	137	34.267	9,35
1933	166	3.309	4.598	7.907	197	38.121	433,80
1934	154	3.153	4.792	7.945	261	46.154	251,01

Arifjuht: H. Tsak. Juhatus: J. Viese
J. Lemnits
A. Bachmann

Raamatupidaja: A. Oiglane.

Revisjonikomisjoni otsus: Aruanne koostatud vastavalt dokumentidele. Esitatakse peakoosolekule kinnitamiseks.

J. Pärk
A. Sutter
H. Kübarsepp

Inventuur 2. juulil 1934. Vasakult: revkomisjoni esimees Heinrich Kübarsepp, Jaan Lemnits, Heinrich Tsak, Jaan Viese, Hella Orgus-Valter (müüja), Johannes Pärk. Ees: Anna Bachmann, H. Tsaki ema (kannuga), August Sulev.

Aasta peakoosolekul 25.03.1939 anti ülevaade 20aastasest tegevusest, kus ühisuse esimees Heinrich Kübarsepp soovis õnne ja edu edaspidiseks ühistööks, mälestati neid, kes surma läbi olid lahkunud. Ülevaate 20aastasest tegevusest esitas ühisuse kirjatöimetaja Jaan Lemnits, kes näitas, et ühisus on algusest peale käinud tõusuteed. Põhikirja kohaselt ja ametivanuse järgi lahkusid juhatusest J. Pärk ja asemikud A. Saaga ja A. Sakk, revisjonikomisjon terves koosseisus ja tema asemikud. Valiti juhatusse J. Pärk, juhatuse liikmekandidaatideks A. Saaga ja A. Sakk, revkomisjoni liikmeteks J. Nestor, J. Rumbalu ja J. Viese, revkomisjoni liikmete kandidaatideks A. Raik ja A. Rink.

Revisjonikomisjon oma protokollides märkis ära vekslite portfelli sisu. Nii oli 20.04.1939 seisuga vekslid 1042.69 krooni väärtuses. Puudusena märgiti, et üldiselt on vekslid ilma käendajata.

17.03.1940 peakoosolekul esitati aruandenäitajad:

- aasta läbikäigud kr 615386.73
- ärireis aasta lõpul kr 34824.21
- puhaskasu kr 1729.64

Kasumi jaotus:

- tagavarakapitaliks 30 % kr 529.64
- osakasuks kr 320.-
- ostupreemiateks kr 280.-
- riigimaksudeks kr 500.-
- juhatuse käsutusse kr 100.-

Otsustati astuda Kadrina Elektriühistu liikmeks osamaksuga 250 krooni. Valimisvanaduse järgi väljalangenud juhatuse liikmete H. Kübarsepa ja J. Lemnitsa asemele valiti Jaan Lemnits ja Jaan Viese. Juhatuse liikmete asemikkudeks valiti A. Saaga ja H. Kübarsepp. Revkomisjoni liikmeteks valiti Juhan Rumbalu, Jaan Nestor ja Aldo Sakk, asemikkudeks Artur Rink ja Artur Raik. Revisjonikomisjonile maksti 1940. a töötasu 45 krooni, mis jaotati J. Rumbalule 15 kr, A. Sakile 15 kr ja J. Nestorile 15 kr.

09.03.1941 peetud üldkoosolekul võeti vastu uus Tarbijate Kooperatiivi põhikiri, selgitusi andsid seltsimehed J. Aamann ja J. Uibo. Kooperatiivi juhatusse valiti: esimeheks Villem Vunderlich, liikmeteks Magda Ross, Jaan Lemnits, Valter Veborn, August Sulev, Elsa Jurtom ja Aleksander Elhi. Revisjonikomisjoni esimeheks valiti Julius Kaarma, liikmeteks Juhan Rumbalu, Aadu Jõeveer, Johannes Hirveorg ja Hugo Mark.

Enne sõja algust ja küüditamist 1941 olid kõik erakauplused likvideeritud ja inventuuridega kooperatiivile üle antud. Võeti üle Jüri Balderi 2 kauplust, Karl Saare 1 kauplus, Kiku, Kolu, Vohnja, Läsna jt kauplused (juhatuse liikme A. Sulevi mälestustest).

Sõja aastad 1941-1944

Kadrina Tarbijate Kooperatiivi juhatuse koosoleku protokollist 19.08.1941, millest võtsid osa V. Vunderlich, J. Lemnits, A. Sulev ja revkomisjoni liige J. Rumbalu, nähtub, millises seisukorras oli kooperatiivi kaubandusvõrk pärast lahingute lõppu.

- 1) *Senine peakauplus J. Balderi majas rüüstatud hävituspataljoni poolt, samuti käisid rüüstamas üksikud kohalikud elanikud. Suurem osa kaubast on laiali kantud, ukسلukud ja aknad purustatud. Lähemal ajal algab inventuur. Omavalitsuse poolt on määratud kaupluse hooldajaks Ferdinand Ermann (kauplus on J. Balderilt üle antud kooperatiivile sundkorras natsionaliseerimise teel. Endine omanik J. Balder on Venemaale viidud.*
- 2) *Raskekauba laost on Täitevkomitee poolt viidud ära tühje kotte, hävituspataljoni poolt vaate, Vene sõjaväe poolt petrooli. Kuna ladu asub samuti J. Balderi ruumes ja on kooperatiivi kasutusse tulnud natsionaliseerimise teel, viibis inventuur samal põhjusel.*
- 3) *Harukauplus nr 1 omas majas on samuti hävituspataljoni, sõjaväe ja osalt kohalike elanike poolt rüüstatud ning kaupa on õige vähe alal.*
- 4) *Harukauplus nr 2 Kärmiku majas on täiesti tühjaks rüüstatud. Järel on kartulijahu kott ja tühje viinapudeleid. Seda kauplust esialgu ei avata.*
- 5) *Harukauplus nr 3 omas majas. Rüüstamisest on järel vaid üksikuid kompevekipurke jne. Kauplus tuleb lähemal päeval avamisele.*
- 6) *Pagaritööstuses on osa kaupa kaotsi läinud. Töö tööstuses on alanud.*
- 7) *Harukauplus nr 4 Kulus. Kogu kaup on läinud, vaid paar vaati ja kogu tühje pudeleid. Otsustatakse kauplus sulgeda.*
- 8) *Harukauplus Valgmal on põlenud. Kauplust ei avata.*
- 9) *Harukauplus Kikus suleti varem ja kaup on ära toodud.*
- 10) *Põima kaubapunkt on ühes kaubaga maha põlenud.*

Samal kuul otsustas juhatus avada toiduainete kaupluse pagariäri juures. Seni toimus ainult leiva müük ja sedagi tööstuse ruumes. Kaupluse juhatajaks jääb Meeri Fäelmann. Peale leiva tuleksid müügile piim ja piimasaadused, lihasaadused, aedvil ja muud toiduained, mida on võimalik saada.

Peakaupluse juures olevatest ladudest otsustati müügile lasta sool, nafta, petrooleum, aknaklaas, naelad, raud, kivisüsi ja muu kaup, mis vajalik sõjarikete parandamiseks, sama hooajaliste tööde – eriti viljapeksu läbiviimiseks. Nende kaupade müük toimub kaupluse nr 1 kaudu (omas majas, kiriku lähedal). Juhatus otsustas likvideerida kauplused Kärmiku majas, Kulus ja müügipunkti Huljal.

Juhatuses koosolekul 31.08.1941 kinnitati ametisse juhatus selle koosseisuga, mis oli enne 21.06.1940 ja nimelt: J. Viise, J. Pärk, A. Sulev

ning J. Lemnits, kuna kandidaadid juhatuse liikmete kohale puudusid, otsustati esitada viiendaks juhatuse liikmeks Martin Tiitso.

05.09.1941 juhatuse koosolekul, kus viibisid ka kooperatiivi endine esimees V. Vunderlich ja Jüri Balderi esindajana tema poeg Endel Balder, teatas viimane, et kavatseb ise Balderi ruumides kaupluse avada. Sellega arvestades otsustati J. Balderi kaupluses olev kaup temale üle anda. Seal olev kaup, mis oli toodud Karl Saare kauplusest ja mis polnud inventeeritud, otsustati tagasi anda K. Saarele.

Juhatuses ametid jagati järgmiselt: esimeheks Jaan Viese, sekretäriks J. Pärk, kassapidajaks A. Sulev, abiesimeheks M. Tiitso. Raamatu-pidajaks kinnitati Aino Saaren (Kais). Juhatus otsustas esitada vallavalitsusele kinnitamiseks järgmised juhatuse liikmete asemikud: Valter Veborn, Ruudi Dööring, Voldemar Maiberg. Alates 01.10.1941 võeti tööle Aleksander Koovits ärijuhiks ja ühtlasi ka peakaupluse ärijuhiks. Kaupade kahanemist lubati kuni 0,5%. Töötasu sai A. Koovits 750 rbl kuus, lisaks tasuta korter ja valgustus, kautsjoniks maksis A. Koovits 2000 rbl, mille pealt maksti ühisuse poolt panga tähtajalise arve protsendid.

Vastavalt saadud ringkirjale tuli natsionaliseeritud äridel alluda kuni lõpliku korralduseni kooperatiividele. Ortskomendandi vastava kirja põhjal tuli võtta Tarvitajate Ühisusel Balderi kauplus uuesti oma valdusse. Samal koosolekul kinnitati 1940., 1941. ja 1942. a aruanded ja puhaskasu juhatussele.

1940. a äriseisud ja arvete läbikäigud olid pearaamatu järgi tasakaalus: 78361.67 kr, kusjuures puhaskasu 472.87 kr. Puhaskasu jaotus: tagavarakapitaliks 30% = 142.87 kr ja osamaks 330 kr.

1941. a aruande äriseisud ja arvete läbikäigud olid pearaamatu järgi tasakaalus: 455772.20 rbl, kusjuures puhaskasu 49175.70 rbl. Puhaskasu jaotuskava järgi: sõjakulude katteks 49175.70 rbl (4917.57 riigimarka).

Juhatusse valiti: A. Sulev, M. Tiitso, V. Veborn, E. Aavik, A. Sakk, asemikeks A. Raado ja J. Randma. Revkomisjoni liikmeteks valiti R. Penno, J. Viese, J. Nestor, asemikeks V. Maiberg ja O. Saluri.

05.06.1943 juhatuse koosolekul valiti juhatuse esimeheks A. Sulev, abiesimeheks M. Tiitso, kassapidajaks E. Aavik, kirjatoimetajaks V. Veborn ja asjaajajaks juhatuse liikmeks A. Sakk. Otsustati laiendada teravilja kokkuostu 1943. a saagist vastavate ruumide leidmisel Vohnja vallas Läänal, Kulus ja Undla vallas Jõepeere ja Vanamõisa külas. Eelmistel aastatel teostati vilja varumist Kadrinas, paigutades selle Balderi ladudesse.

Raskusi oli eririie (sanitaariietuse) saamisega. Näiteks ühistu pagaritele tööriiete saamiseks otsustati pöörduda kindralkomissari tekstiili-osakonna poole.

15.09.1943 otsustas juhatus pöörduda ETK juhatuse poole palvega, et saada ühistule ostuloavabu kaupu vastavalt registreeritud ostjate hulgale. Vastasel korral oleks ühingu alaliste ostjate arv vähenenud, sest ühingu konkurent E. Balder võimaldas oma ostjaile ostuloata järgmisi kaupu: puu-kingi, naelu, kakaod, kette ja pudukaupu.

Alates 01.12.1943 hakati koresööta vastu võtma Viitnal ja Kadri-
nas. Sel ajal tegutsesid Kadri-
nas peakauplus ja toiduainete kauplus, Kulus ja Läsna harukauplused. Kadri-
nas olid laod – laohoidja J. Randma. Oli
pagaritööstus.

Jaanuaris 1944 valmis peakaupluse uus laohoone (võeti arvele 6000
rmk). 24.02.1944 toimus erakorraline juhatuse koosolek, kuna saksa sõja-
väe pagarikompanii hõivas omavoliliselt ühistu pagaritööstuse. Kui juha-
tuse liikmed kohale jõudsid, oli leivakünades juba sõjaväe leivataigen sees.
Juhatus avaldas protesti, sest ilma piirkonnakomissari loata ei saanud ühistu
ruume ära anda. Kohaliku Ortskomendandi korraldusel tuli pagaritööstus
loovutada sakslastele, kuigi sellega ühenduses umbes 1000 elanikku võis
jääda leivata. Hiljem tehti pagarikompanii veltveebli poolt korraldus üle
anda ka ühisuse laod, kus asus normivilja tagavara, puukuur ja autokuur.
Vilja oli laos ca 55 tonni, mida ei suudetud samal päeval välja viia. Saksa
sõjaväelased murdsid, lõhkudes lukud, laoruumi ja puukuuri sisse ning
asusid ruume kasutama. Kuna tegemist oli ilmse omavoliga, otsustati tea-
tada Eesti Omakaitse pataljoniülemale ja teistele Saksa võimu esindajatele.

Vastavalt Turukorralduse otsusele määras Undla vallavanem, et
Talvi pagaritööstuses võimldatakse Majandusühistu pagaril 4 päeva nädalas
töötada, sest teisiti polnud võimalik elanikkonda leivaga varustada.

30.03.1944. õhtul olid Vene sõjaväerünnaku tõttu purunenud pea-
kaupluse aknad ja uksed. 16.04.1944 peeti peakoosolek Undla vallamajas.
Selleks ajaks oli ühistul 271 hääleõiguslikku liiget. Ühistu esimees avas
koosoleku, tuletades meelde, et ühistu saab sel aastal 25 aastaseks. Kuna
ajad olid väga keerulised, otsustati jätta juubel pidamata.

1943. a pearaamatu järgi äriseis	75812.63	rmk
puhast kasu	1589.89	rmk
Puhtakasu jaotus: korporatsiooni maksuks	736.17	rmk
tagavarakapitaliks	508.96	rmk
osakasuks 4% ostudelt	244.76	rmk
toetuseks EPÜ-le	100.-	rmk

Uuteks revkomisjoni liikmeteks valiti J. Nestor, J. Viese, M. Siis-
pool, asemikkudeks J. Jätla ja K. Heide. Juhatuse esimeheks valiti A. Sulev,
abiesimeheks M. Tiitso, kirjatoimetajaks A. Raado, tema abiks A. Sakk,
kassapidajaks E. Aavik.

Juhatus otsustas siiski korraldada Majandusühistu 25 aasta tegevuse
tähistamiseks 24. või 25. juunil 1944 Neerutis Sadulamäel rahvapeo, millest
osavõtt liikmetele oleks vaba. Otsustati paluda Omakaitse pataljoni orkes-
ter, ETK Tallinna näitetrupp ja teisi. Avasõna ütles A. Sulev, ülevaate
ühistu 25 aasta tegevusest annaks M. Tiitso. Määrati peokomisjon.

August Sulev kirjutab oma mälestustes sõjaaegsest kaubapuudu-
sest: *Kusagilt ei olnud saada määrdeõlisid. Siis tehti nii: sulatati ära üks
kogus võid, saadi puhas rasvaine, millele petrooli või alkoholi lisamisega
saadi määrdeõli aseaine. Puudus oli soolast. Hiljem hakati andma soola
lehmade jaoks. Et inimesed seda ei saaks tarvitada, tuli soola värvida: se-
gati soola hulka punast soome-rootsi värvi. Segamist toimetati valla esin-
daja juuresolekul ning koostati akt. Inimestele vastu tulles hakati andma
valget soola ja värv kaasa, et värvigu kodus ise. Siis juhtus, et üks saksa
võimu esindaja tuli kontrollima soola müüki. Selleks oli igaks juhaks lao-
nurgas värvitud soola. Lugu valge soola müügist sai saksa võimudele kui-
dagi teatavaks ja süüdlasi – A. Sulevit ja teisi – kavatseti isegi arreteerida,
aga enne tulid venelased ja arreteerimine jäi ära. Erakauplustelt üle võetud
kaup oli inventuuriga arvele võetud. Peamiselt olid alles raskemad
rauakaubad, mida ei jõutud ära kanda. Uut kaupa aga peaaegu üldse ei
tulnud. Saadi mõni paar puutallaga kingi. Õiged kingad need ei olnudki –
ainult puutald ja paari naelaga kinnitatud rihm peal. Neid anti ainult
vallavalitsuse lubadega. Oli veel väike kogus nõõri ja soola. Vabamüügil
oli ainult mingisugune taimepuru paberpakendis tee nimetuse all. Sellele
ristiti kohe nimi „jäneste jõusööt“. Vabamüügil olid veel hülsid, tubakas ja
paber käisid lubade alla.*

Kadrina Tarvitajate Ühisuse 10. aastapäev 1929. a. Kaeramootoriga
liiklusvahend oli iga talupere lahutamatu osa.

Pärast sõda 1944. aastal

21.10.1944 juhtuse ja revisjonikomisjoni protokollis märgitakse, et kõik kaubaruumid on rüüstatud, ukсед mitu korda lahti murtud, enam-vähem kõlbulik kraam ära viidud. Toimuvad inventuurid. 10. oktoobri seisuga on inventuurid läbi viidud peakaupluses ja Kolu harukaupluses. Läsna ja Kadrina toidukauplused on veel revideerimata. Nüüd on 10. oktoobrist uueks nimetuseks Kadrina Tarbijate Kooperatiiv.

Kartes rüüstamist taganevate sakslaste poolt, maeti maa sisse õlivaate. Osa kaupa viidi varjule revkomisjoni esimehe Jaan Viese juurde kaalutlustel, et talu asub kaugemal suurtest teedest. Osa sellest kaubast viisid vene väed ära pealekaebuse tõttu.

Undla valla Täitevkomitee koos Tarbijate Kooperatiivide Maa- ja metsandliku Liiduga määras Kadrina TK esimehe kohusetäitjaks Jaan Lemnitsa, juhatus liikmeteks J. Viese, A. Sulevi, A. Raado, E. Aaviku. 19.10.1944 kinnitati teenistujad ja äriteenijad järgmiselt:

1. Üldärijuhiks ja kokkuostuosakonna juhatajaks Aleksander Koovits.
2. Peakauplusesse Jakob Randma, Hella Orgus, Mari Astok.
3. Kokkuostuladu peakaupluse juures – Anton Ringjärv.
4. Harukauplus jaama juures – Laine Viese.
5. Harukauplus Kolu – Johannes Bürger, Leida Sarapuu.
6. Harukauplus Läsna – Benita Topmann.
7. Kaubaladu Balderi juures – Ants Olla.
8. Pagaritööstus – Aleksander Kala, Madis Kukkur (abitööline).
9. Kontori tööjõud – Aino Kais, E. Kivilaid.

Otsustati alustada kartuli kokkuostu 20. oktoobrist. Samal ajal avati Rii-gipanga Rakvere osakonnas arveldusarve. Vastavalt Virumaa Täitevkomitee ja Undla valla Täitevkomitee korraldusele tuli kooperatiivil Endel Balderi kauplus üle võtta alates 01.11.1944. Üleandja oli E. Balderi esindaja Aleksander Schönberg.

Nagu nähtub juhatus ja revkomisjoni protokollidest, peeti koosolekuid 2-5 korda kuus, vastavalt vajadusele. Töö tehti ühiskondlikus korras, tasuta. Enamuses olid talupidajad ja aktiivsemad aleviametnikud, nagu Jaan Nestor, J. Rumbalu jt. Juhatus otsustas praktiliselt kõik küsimused, kaasa arvatud inventuuride läbiviimised koos komisjonide määramisega, remondid jne. Juhatus ja revkomisjoni liikmed võtsid kõik osa inventuuridest. Novembris 1944 otsustas juhatus ehitada peakaupluse juurde veski. Võeti pangalaenu 20000 rbl. Kaaluti abimajandi soetamist peremeheta talude (Saaga oma Võduveres või Männiku oma Neerutis) näol. Otsustati võtta vastu August Saaga talu (Kivitoa) kooperatiivi abimajandi juhatajaks Johannes Polgas.

Sellel ajal oli kooperatiivis 23 töötajat. Likvideeriti toiduainete kauplus Kadrina Anton Kärmiku (jaama juures) majas, kaup viidi üle peakauplusesse.

Jaanis 1945, saades nõusoleku Undla valla Täitevkomiteelt ja Viru TK Maakonna Liidult, otsustati müüa endiste liikmete taastamisel ja uute liikmete värbamisel igale liikmele 1 toos tuletikku, 200 g söögisoodat, 100 g salpeetrit ja 5 poognat suitsupaberit. 15.02.1945 seisuga on kooperatiivi liikmeid 436, osamaksu 10642.92 rubla.

11.03.1945 peeti liikmete üldkoosolek Karina rahvamajas 198 liikme osavõtul. Ülevaate saksa fašistliku okupatsiooni ajal kooperatsioonile tekitatud kahjustest ja nende likvideerimisest andis esimees J. Lemnits. Juhatusse valiti J. Lemnits, A. Koovits, A. Sulev, A. Rätsep, E. Arula. Revkomisjoni valiti Jaan Nestor, August Kübar, Julius Kaarma. Valiti ka volinikud ja kaupluskomisjonid.

Osteti vastava looga kolmetonnise *Opel* veoauto vrakk, mis remonditi. 1945. a aprillis anti kooperatiivi kasutusse Vohnja jahu- ja püüli-veski. Samal ajal avati kingsepatöökoda Randma majas (Pikk tn 1). Töökoja juhatajaks palgati Johannes Vealaks. Sepikoda asus Võduvere külas P. Viilma talus (Tõugu). Kadrina veski hakkas tootma lihtjahu, tangu ja kruupi. Veski töötas elektri jõul. Juhatajaks palgati Oskar Lomp. Juunis 1945 avati Riigipanga Rakvere osakonnas kapitaalehituste ja amortisatsiooni arve. Seoses liikmete arvu kasvuga üle 600 moodustati 4 piirkonda volinike valimiseks.

19.08.1945 võttis juhatus koosolekust osa ka Viru TK Maa- ja metsandliku Tootmisosakonna juhataja R. Uustalu. Tehti ettepanek vallandada Vohnja veski juhataja kt Stamm, abimajandi eestõtegeija J. Polgas ja autojuht E. Ehari tõsiste puuduste eest töös. Nõuti J. Polgasel viia isiklike loomade arv ETKVL määruse nr 189 kohaselt 1 sea ja 2 lamba peale, millele lisaks 1 lehma kõrstoit kooperatiivi lehmadega ühes suuruses, teised isiklikud koduloomad talust kohe kõrvaldada. Otsustati vallandada veski juhataja A. Stamm ja materjalid anda üle prokuratuuri.

13.09.1945 õhtupoolikul süttisid põlema Kruusime hobusetallid, kus olid sees 2 tallis ja 3 lakas kooperatiivi poolt 1945. a talvel kokku ostenud ja sõjaväele edasi müüdnud seni ära viimata heinad, kokku 67103kg. Põhjapoolne tallihoone oli antud kooperatiivile Viru MK Täitevkomitee otsusega, et sinna asutada teraviljaladu. Juurdluse käigus selgus, et tulekahju põhjustasid 2 kuueaastast poisikest, kes tegid heinte peal suitsu ning viskasid tiku heintesse. Kahjutule puhul arreteeriti 13.09.1945 kooperatiivi esimees A. Koovits, kuid vabastati kohe pärast ülekuulamist.

Undla valla TK maakorralduse komisjoni ettepanekul anti ära abimajandist ca 20 ha põllu-, heina- ja karjamaad Valter Vebornile, kelle talu Neerutis Punaarmee kätte läks. V. Veborn määrati valla TK korraldusel elama kooperatiivi abimajandisse (Kivitoa). Oktoobris 1945 otsustati müüa liikmetele, kelle osamaks oli tasutud, ajavahemikul 15.-30. oktoober: riidevärvi, paberossikesti, veesaapa mäaret, pudukaupu, majatarbeid, elektripirne ja maitseaineid. Alates 10.10.1945 avati kooperatiivi teenistujate jaoks söökla. Peale nende said seal süüa ka isikud, kes omasid söökla eritalonge (kohalik aktiiv ja intelligents).

Oktoobrirevolutsiooni 28. aastapäeva tähistamiseks 1945. a otsustati käiku lasta Kadrinasse ehitatud jahuveski, Vohnja veski juures taastatud lauaveski ja esimese 10 päeva jooksul täita novembrikuu käibeplaan. Avamisest osa võtma otsustati kutsuda valdade täitevkomiteede esindajad, parteiorganisatsioonid, VTK ML juhatuse liikmed. Otsustati premeerida kooperatiivi eesrindlikke töötajaid.

27.12.1945 otsustati kooperatiivi kasutusse võtta tasuta kasutamise lepingu alusel kodanik Anton Kärmikule kuuluv Neeruti vesiveski. (Vt Neeruti Seltsi Toimetised A-515 *Loobu jõgikonna vesiveskitest*) Lepingut sõlmima volitati A. Koovits. Seoses töömahu suurenemisega otsustati muretseda veel üks veoauto.

VTK ML juhatuse protokollil kohaselt määrati 07.01.1946 kooperatiivi esimehe asetäitjaks kokkuostu alal Jaan Nurk. 01.02.1946 võeti vastu abimajand Vohnja veski juures, juhatajaks võeti August Mark, kelle kätte anti talu koos inventariga. Kooperatiivi äri- ja kontoriruumide kütteprobleemide lahendamiseks otsustas juhatus teha igale teenistujale kohustusseks lõigata kooperatiivi jaoks 3 m³ küttepuid.

07.02.1946 koostati revkomisjoni poolt akt abimajandi Võduvere külas ülevaatuse kohta. Juures oli abimajandi juhataja Johannes Polgas. Leiti: juhatajaid 1; töötajaid 2; hobuseid 1; lehmi 8; mullikaid 2; lambaid 1; sigu 3; kanu 3; rukist 900 kg; nisu 325 kg; otra 422 kg; kaera 900 kg; herneid 70 kg; kartuleid 230 tündrit; haina 7200 kg; põhku 3500 kg. Karjatalli ühes muude ruumidega katus täielikult läbi mädanenud; põhuküüni katus tuleb värvida. 15.04.1946 otsustati likvideerida abimajand Võduveres ja maa anda üle uutele kasutajatele põllutööde alguseks.

Õlide müük ja hoidmine viidi üle endise Balderi kaupluse juurest abikaupluse juurde. Kooperatiivi sepana töötas Theodor Sauks alates 01.01.1946 jaama läheduses endises Karl Saare sepapajas.

14.04.1946 toimus kooperatiivi volinike koosolek Kadrina rahvamajas. Esimees oli tol ajal E. Evart, aseesimees A. Koovits. Kinnitati 1945.

aastaaruanne. Puhaskasu oli 15413 rubla. Juhatusse kuulusid: Evart, Nurk, Koovits, Lemnits, Sulev. Revkomisjoni kuulusid: Nestor, Karjus, Tsurakov. Üldkoosolek võttis vastu kohustuse 1. mai tähistamiseks uute töösaavutustega. Põllumajandussaaduste kokkuostul müüdi vastukaubana tööstuskaupa.

Sööklast moodustati baar-söökla, kus oli müügil ka jooke ja tubakasaadusi, avatud tööpäeviti kell 8-22, puhkepäeviti 12-22.

Vohnja abimajandisse asutati kanakasvatus. Juhatuses esimees Evart selgitas: *põllupidajad on jagamiskava kohaselt saanud põllutööriistu ja nen-de osi, viljapeksuks ning sügiskünniks õli ja kütteeaineid. Riiginormi ja riik-likku kokkuostu 1946. a saagi vastuvõtmine on toimunud normaalselt. Kooperatiivil on ka oma tapamaja.*

Oktoobris 1946 otsustati osta arvemasin hinnaga 1000 rubla.

1946. a kasumi jaotus:

tulumaks	6985.-	rubla
toiduaineid tootvate ettevõtete laiendamiseks	4178.-	„
põhifondi 50%	41457.-	„
osamaksude täiendamiseks 20% (ots anda kapmahut-ks)	16582.-	„
maakondlikule liidule	8291.-	„
kultuurifondi	4146.-	„
kaadrite ettevalmistamiseks	4146.-	„
premeerimisfondi	8291.-	„
	kokku	94076.- „

08.06.1947 valiti volinike koosolekul juhatuse esimeheks E. Evart, liikmeteks A. Sulev, J. Lemnits, J. Nurk. Revkomisjoni esimeheks valiti V. Vunderlich, liikmeteks J. Nestor ja K. Kuningas.

01.08.1947 avati Kadrinas juuksuritöökoda. Juuksuriks palgati Amanda Laks.

Vastavalt juhatuse otsusele 21.10.1947 otsustati võtta Arbavere jahu- ja villatööstus Kadrina TK omanduseks.

Protokollidest nähtub, et kooperatiivil oli 1947. a lõpus ka õmblus- ja rätsepatöökoda. IV kvartali plaan oli õmblustöökojal 4,5 tuhat rbl ja rätsepatöökojal 6,0 tuhat rbl. Kooperatiivi võeti tööle kudemajaks Hilda Seeger, kes töötas oma korteris ja oma masinatega

30.12.1947 otsustati Loobu jahu- ja saeveski omandada 42000 rbl eest. Neeruti veski anti üle artellile „Koondus“.

1947. a plaani täitmine:

jaekäive	plaan 3581800 rbl	täitmine 4679200 rbl	= 131 %
üte	„ 600000 „	„ 704000 „	= 116,7%
puhaskasu	oli 340,9 tuhat rbl		

1948. a jaanuarikuu plaan			1948. a abiettevõtete jaanuarikuu plaan		
Peakauplus	170,0	tuh rbl	Vohnja veski	500,0	tuh rbl
Kadrina harukauplus	130,0	„	Kadrina veski	300,0	„
Kolu	60,0	„	Arbavere veski	100,0	„
Läsna	35,2	„	Õmlustöökoda	2,0	„
Põllum. saad. kauplus	30,0	„	Jalatsite töökoda	5,0	„
Kommertsbaar	60,0	„	Villaveski	7,0	„
Jaeplaan kokku	485,2	„	Rätsepatöökoda	2,0	„
			Juuksuri tööstus	1,0	„
			Sepa töökoda	2,0	„
			Leivatööstus	26,7	„
			Kokku	945,7	„

Nagu näha, tegeles kooperatiiv sõjajärgsetel aastatel peale kaubanduse ja kokkuostu ka teenindusega. Kõik teenustöökojad, samuti ka kõik veskid Kadrina ümbrusest kuulusid kooperatiivile, peale selle 2 abimajandit (esimene neist likvideeriti 1946. a).

1947. a.

Vasakult I rida: Vaike Mägi, Laos Lehtmets, Sofia Lehtmets, Aino Kais. II rida: Laine Viese, ?, Hilja Uustalu (Sirvel), Erna Kivilaid (Heide), Kristiine Tammoja ?.

Sellele kohale ehitati 1953. a kiosk-baar, rahvasuus *roheline kann*, mida veel 1980ndaist aastaist mäletame jäätisekioskina.

1947. a peakaupluses. Laine Viese on parajasti kaalukaasile seadnud poolekslõigatud vormileiva.

Leivapäitse müüdi kaaluga veel 1950ndail aastailgi.

Laine Viese töötas nii müüjana kui ka pea- ning harukaupluse juhatajana aastail 1942-1948. Tema meenutusi:

Pealesõjaaegne kaupluste sisustus pärines igal pool sõjaeelset ajast, seega ka erakaupmeeste aegadest. Poes olid dokumendid akna all asetsevas vanaaegse kirjutuspuldi laekais. Seal oli ka must pikk kitsas raamat liikmete nimede ja numbritega. Kui ma lapsena enne sõda kaupluses käisin, ei antud kaasa suuremat raha, vaid märgiti ostude summa raamatusse. Minu isa number oli 84. Maksmine toimus hiljem.

1935/36 tehti peakaupluse majale kapitaalremont. Suurendati vaa-teaknad, muretseti uus sisustus, uksed, trepp. Sõjaeelset ajal konkureerisid ühisus ja erakaupmehed. Ostjad jälgisid hindu hoolega. Näiteks oli pärgamendi meeter pool senti ühisuses odavam kui Balderil. Osteti ikka sealt, kus odvam.

Kuna mu isa oli juhatuse esimees, siis kuulsin kodus ka mõningaid jutuaajamisi kaupluse tööst. 1936. a kingiti minu isale portfell hõbeplaadiga, millel oli kirjas – 10 aastase tegevuse eest. Juhatuse esimehena tegutses ta kuni arreteerimise päevani 1945. a. Jaan Viese arreteeriti pealekaubuse tõttu, kodumaale tagasi ta enam ei jõudnud.

Kui ärijuhiks tuli Heinrich Tsak, kes oli energiline inimene, läks äri ka edukaks. Tsak sundmobiliseeriti 1941. a. Pärast sõda töötas Paide Raiooniliidu aseesimehena.

Sõja aastail olid müügil Saksa päritolu suured rohutee pakid. Klaaskaup – taldrikud, purgid jm – olid paksust rohelisest klaasist. Maisipaber 1000 lehte pakis ca 70x100 cm oli suitsumeeste poolt nõutud kaup. Toidutalonge anti vallast arstitõendi alusel imikutele ja haigetele – kaerahelbed, või, piim, suhkur jm.

Peakaupluses teostati ka kokkuostu – kanamunad, lambavill, liha jms. Vastu anti kangaskaupu jm. Lahtise viina müük oli kartuli vastu.

Väga tülikas oli lahtise seebikivi (oli 200 kg vaadis) ja lahtise siirupi müük. Viimane pidi asuma ahju juures soojas, et vedelam oleks. Peakauplus varustas harukauplusi. Kauba pakkimine toimus peale tööaega. Kaupa saadi Rakvere kaubabaasist. Viina toodi otse tehasest. 1948/1949 toodi kaupu ka Tallinnast ETKVL ladudest.

Juhatus otsus 10.02.1948:

Abikäitiste suure arvu tõttu, vastavalt ETKVL määrusele Nr 33 – 14.01.1946, otsustati moodustada Tööstuskombinaat iseseisva bilansiga. Ajutiseks kombinaadi direktoriks määrata Eduard Evert.

Selleks tehti vastav taotlus kõrgemalseisvale asutusele juunis 1949.

20.02.1948 avati uus kauplus Vohnjas. Juhatajaks palgati Hella Orgus. Korduvalt nõuti endiste erakaupmeeste, nagu A. Schönberg ja A. Kippar, vallandamist. Viimane vallandati 15.02.1948. Peaaegu kõik vahetuskaubad tulid vabale müügile. Lahkus teeniustusest kauaaegne kaubandusosakonna juhataja A. Koovits. 01.06.1948 avati kauplus Kiku külas, juhataja Rudolf Välba. Peakaupluse juhataja ametist lahkus Laine Viese, uueks juhatajaks sai 12.05.1948 Johannes Valgoja.

Seoses Tööstuskombinaadi avamisega otsustati võtta alates juulikuust 1948 direktori ametikohale Villem Vunderlich, tehniliseks juhatajaks Laos Lehtmets, vanemraamatupidajaks Leida Võerhans. Kinnitati admin-majanduslikud kulud 01.08.-31.12.1948.

Anti üle kombinaadi bilanssi:

1. Kadrina jahuveski
2. Loobu jahu- ja villatööstus
3. Arbavere jahu- ja villatööstus
4. Vohnja jahuveski
5. Autoremonditöökoda
6. Pagaritööstus seadmete ja materjaliga
7. Puutöökoda seadmetega

8. Sepikoda seadmetega
9. Kingsepatöökoda
10. Rätsepa-õmblustöökoda ja kudumistöökoda
11. Juuksuritöösus
12. Materjaliladu inventeerimisakti alusel

Üleandmine lõpeti 01.09.1948, ühtlasi eraldati laenuna 10000 rbl töö alustamiseks. Tööstuskombinaat oli iseseisval bilansil ja jäi kooperatiivi alluvusse.

Volinike koosolekul kinnitati alljärgnevad kaubad, mida müüakse eelisjärjekorras liikmetele: tuletikud; suhkur; seebikivi; nahk; tōkat; tōrv; süsi; vikatid; adraterad; köietamis-, kaela- ja päitseketid; kettpäitsed.

Kooperatiivil oli 1948. a kokku 8 jaettevõtet: peakauplus; Kadrina harukauplus; Kolu, Vohnja, Läsna, Kiku harukauplused; lihakauplus; kommertstoidubaar.

01.12.1948 avati Loobu harukauplus. Juhatajaks palgati Aino Jürioja (Nurm). Koos jaeplaaniga anti harukauplustele ka kokkuostuplaanid, näiteks liha, kanamunad, või, mesi, hobusejõhv, harjased, sõrad-sarved, tehniline rasv, toornahad jne. Samuti anti utili kokkuostuplaanid: kaltsud, kondid, kumm, makulatuur jne. Peale selle kinnitati kauplustele liikmete värbamise ja osamaksu kogumise plaanid.

Peakaupluse juurde otsustati moodustada keskkladu. Laojuhatajaks palgati Erich Uustalu. Seisuga 01.03.1949 otsustati Tööstuskombinaadile üle anda Vohnjas asuv kooperatiivi abimajand.

Läsna kaupluses toimus relvastatud röövimine õöl vastu 27. aprilli 1949. Esialgsetel andmetel rööviti kaupu 26,8 tuhat rbl väärtuses. Asi anti uurida jälitusorganitele süüdlaste leidmiseks.

26.05.1949 volinike koosolekul valiti juhatuse esimeheks E. Evert, juhatuse liikmeteks J. Lemmits, J. Nurk, H. Lagenurm, J. Vaimets, A. Sulev, V. Vunderlich. Revkomisjoni esimeheks valiti Elmar Kanter, liikmeteks Harald Fäelmann, Jaan Nestor.

Otsustati osta kooperatiivile sõiduauto *Pobeda*. Vastavalt Kloodi sovhoosi avaldusele otsustati leida võimalus Hulja asundusse avada harukauplus. See avati 01.02.1950, juhatajaks Ella Väin.

Vastavalt avaldusele vabastati töölt 26.08.1949 kauaaegne vanemraamatupidaja Aino Kais. Tema töökohale sai Ella Aal.

Läsna harukaupluses toimus järjekordne röövimine 17.-18.08.1949 öösel. Kaupu viidi ära 10290.10 rubla eest. Materjalid anti juurdusorganitele. Volinike koosolekul otsustati Läsna kauplus likvideerida, samuti vabaturukauplus.

29.10.1949 õhtul toimus relvastatud rööv toidubaaris, kust raha ja

kaupu kokku rööviti ca 6200 rbl väärtuses. Röövleid oli kokku 6 relvastatud meest. Materjalid esitati uurimisorganeile.

Seoses Villem Vunderlichi lahkumisega Tööstuskombinaadi direktori ametikohalt asus sellele kohale Johannes Lindam.

Maakonna Liidu juhatus palus 100000 rubla laenu Kadrina TKlt, kui ühelt paremini mündatud kooperatiivilt, et teistele röövitud kooperatiividele põhivahendeid soetada. Volinike koosolek otsustas anda laenu 50000 rubla tähtajaga 1 aasta.

Volinike koosolek märkis: *Jälgides kooperatiivi tegevust arvates 1946. aastast, saame aastate kaupa puhtakasumi näitajad, see tähendab 25% tulumaksu mahaarvatud ja jääk, mis jäi kooperatiivi omanike käibesse või põhivahenditesse, järgmiselt:*

1946. a tegevusest puhaskasu	rbl	18323.-
1947. a „ „	„	204911.-
1948. a „ „	„	569756.-
1949. a „ „	„	620794.-
kokku		„ 1413784.-

Sellest summast jäi puhtalt kooperatiivi käibesse või põhivahenditesse 1060339.- rubla. Töötajate arv koos Tööstuskombinaadiga oli 1949. a lõpuks 105 inimest.

22.12.1949 pandi toime relvastatud rööv Kiku kaupluses, kust viidi ära raha ja väärtuslikumat tööstuskaupa kokku 19,6 tuh rbl ulatuses. Materjalid anti üle juurdlusorganeile.

21.05.1950 rahaldas volinike koosolek A. Sulevi avalduse seoses suure töömahuga kolhoosis lahkuda juhatus liikme kohalt. Tema asemele valiti Johannes Lindam. Volinike koosoleku otsusega premeeriti 1949. a heade töönäitajate eest 19 töötajat summades 50-500 rbl. Seda tehti ka eelmistel aastatel. Premeeriti ka riiklike pühade puhul. 1949. a töötulemuste eest premeeriti ka juhtkoda, juhatus ja revkomisjoni liikmeid. Nendel aastatel toimus volinike koosolekuid 4 korda aastas, s.o 1 kord kvartalis.

1950. a II kvaratli jaeplaan:

Peakauplus	462,5	tuh rbl
Kadrina harukauplus	308,2	„
Loobu „	119,3	„
Hulja „	48,0	„
Kolu „	77,0	„
Kiku „	72,0	„
Vohnja „	93,0	„
Tapa kiosk nr 1	80,0	„
Tapa kiosk nr 2	36,0	„
Tapa kiosk turul	24,0	„
Toidubaar	70,0	„
Kokku		1390,0 „

27. vastu 28. juunit 1950 toimunud Kiku harukaupluse röövimise tõttu, kus rööviti vara 19,5 tuh rbl ulatuses, otsustas juhatus kaupluse ümber paigutada Udriku mõisa või Saksi lastekodu rajooni. Materjalid esitati juurdlusorganitele. Kõik eelpool toodud röövitud summad 1949-1950. a kokku 90,7 tuh rbl kanti maha 1950. a kasumi arvelt. Kiku kaupluse juhataja Leo Tammsaar arreteeriti puudujäägi tekitamise pärast. 1950. a augustikuus rööviti peakauplust. Sellest tekkinud puudujääk oli 5,4 tuh rbl.

1950. a oktoobril likvideeriti kiosk nr 2 Tapal. 01.11.1950 viidi pearaamatupidaja Ella Aal Tapa RTK Liidu pearaamatupidajaks, tema asemele määrati Asta Järvsalu (Tamm). Veebruaris 1951 avati Saksi harukauplus Saksi lastekodu kõrvalruumis, juhatajaks palgati Gerda Laanekivi.

Otsustati muretseda kooperatiivi punanurga jaoks mööblit, akordion, saksofon, kontrabass, 2 malemängu, täiendada raamatukogu 2000 rbl eest, Lenini ja Stalini pildid, põrandariided jne. Telliti ajalehed ja ajakirjad. Volinike koosolekul 27.05.1951 valiti juhatus esimeheks E. Evart, liikmeteks J. Nurk, A. Veske, O. Niinesalu, Dmitriev. Revkomisjoni esimeheks valiti E. Kanter, liikmeteks H. Pruual ja H. Fäelmann.

Ülevalt poolt oli alla antud mõningate kaubagruppide müügiplaan. Näiteks 1951. a III kvartalis pudukaup 45 tuh rbl, parfümeeria 11 tuh rbl, mänguasjad 3 tuh rbl, raamatud 4 tuh rbl. Nimetatud plaanid jaotati kaupluste vahel.

Kokkuostuplaanid 1951. a III kv olid järgmised:

Liha	kg	2800	Vaha	kg	5,0
Kodulinnud	„	150	Vähid	tk	200
Kanamunad	t.tk	14,0	Suled	kg	25,4
Pekk	kg	100	Sooled	kompl	77
Piima	„	66000	Mustmetall	kg	43500
Või	„	2800	Värvil.metall	„	890
Kartul	„	25000	Kaltsud	„	400
Seemneline puuvili	„	2500	Kondid	„	200
Luuviljaline puuvili	„	30	Kumm	„	110
Marjad värsked	„	1400	Makulatuur	„	240
Seened soolatud	„	300	Pajukoor	„	1000
Pähklid	„	15	Kuusekoor	„	1400
Mesi	„	40	Jõhv	„	5,0
Heinad, õled	„	2000	Harjased	„	1,0

Mets- ja koduloomade karusnahad 1951. a aastaplaan:

Oravad	tk	6	Tuhkrud	tk	1
Jänesed	„	20	Kassid	„	2
Mutid	„	50	Koerad	„	1
Rotid	„	1	Küülikud	„	40
Punarebased	„	1			

Kokkuostuplaanid olid jaotatud kokkuostupunktile, mittekoos-seisulistele varujatele ja osaliselt ka kauplustele.

1951. a augustikuu alguses viidi juhatuse esimees E. Evart üle Tapa Tarbijate kooperatiivi juhatuse esimehe kohusetäitjaks. Kadrina Tarbijate kooperatiivi juhatuse esimeheks valiti Harald Fäelmann. Septembris 1951 avati müügipunkt Kikus, müüjaks Linda Leps (Traus). Šefluse korras abistati põllutöödel kolhoosi „Oktoobri Võit“, nii rida aastaid.

02.11.1951 otsustati osta kooperatiivile endise Undla vallamaja vundament ja kelder, mille pealt maja oli maha põlenud, asukohaga Viru tn 7 väärtuses 6859.32 rbl. Tehti taotlus maade eraldamiseks.

22.11.1951 peale lõunat kella 6 ja 7 vahel rööviti Hulja harukauplust. Kolm tundmatut meest olid sisenenud, joonud õlut, haaranud siis relvad ja sundinud kaupluse juhataja Armilde Ilvese ja külastajad paigale seisma ning röövinud kassa ja kaupa kokku 2864 rbl väärtuses.

Õöl vastu 9. detsembril 1951 toimus Tapa turukioskis vargus. Puudujääk oli 295.50 rbl.

1951. a jaeplaan oli 5285000 rbl; täitmise 5642000 rbl ehk 106,7%. Kasum oli bilansi järgi 264478 rbl.

1952. aastal anti 10000 rubla kooperatiivi liikmete laste pioneerilaagri organiseerimiseks. Juhatus liige sm Olga Niinesalu oli määratud komisjoni koosseisu ja pidi esitama selle lõpus aruande ning üle jäänud summa kooperatiivile tagasi kandma. Anti 7000 rubla kooperatiivi liikmete laste pioneerilaagri organiseerimiseks. Raha kanti Kadrina 7a kooli erisummade arvele.

03.01.1953 vabastati juhatuse esimees H. Fäelmann Tapa RTKL juhatuse määrusega. Uueks esimeheks valiti Hans Sula. Seisuga 01.01.1953 oli 1 peakauplus, 5 harukauplust, 1 müügipunkt, 2 kiosk, 1 teemaja ja 1 teemaja-kiosk.

Arutati Tapa RTKL juhatuse määrust ja kohustati sm Nurk kohe muretsema kooperatiivile 2 siga, samuti lahendama ruumide ja sööda küsimus.

Detsembris 1953 valiti juhatuse esimeheks Hans Sula, liikmeteks J. Nurk, M. Siipool, K. Nukk, O. Niinesalu. Revkomisjoni esimeheks valiti E. Kanter, liikmeteks J. Kaarma ja H. Fäelmann.

Volinike koosolekul 1954 võeti vastu otsus ehitada endise Undla valla Täitevkomitee hoone varemetele uus hoone, kuhu planeerida söökla, kontor, 2 korterit ja punane nurk. Otsustati teha kapitaalremont majale Kauba tn 9 (praegu Kauba 25).

1955. a avati Kadrinas komisjonikauplus, juhatajaks Salme Sulg.

Samal aastal anti ka Tapa RTK Liidu poolt sortimentaalne plaan: sukad-sokid, pudukaubad, parfümeeria, mänguasjad, raamatud, puuvillased kangad, villased kangad, siidkangad, linased kangad, peakatted, trikotaaž-tooted, niit, nahkjältsid, kummijältsid. Need plaanid jagati kõigi 8 kaupluse vahel: peakauplus, harukauplus, Vohnja, Loobu, Hulja, Saksi, Kiku, Jõepere. Neil aastail kauplesid väiksemad maakauplused nii toidu kui ka tööstuskaupadega. Kuna sigade kasvatamine oli kohustuslik, otsustati muretseda 2 siga.

Juulikuus 1956 viidi juhatuse esimees Hans Sula Tapa parteikomitee poolt üle parteitööle. Uueks esimeheks valiti Jaan Nurk.

1956. a avastati peakaupluses puudujääk 49,7 tuh rbl. Kaupluse juhataja Arnold Proosa viidi haiglasse. Materjalid anti üle prokuratuurile, Augustis 1956 avastati puudujääk harukaupluses 62 tuh rbl. Kaupluse juhataja Gerda Ermann vallandati, materjalid anti üle prokuratuurile. Volinike koosolekute protokollidest ilmneb, et kauba hoiukohti ei olnud, valvet ei olnud, osa kaupu võis igauks võtta. Septembris 1956 viidi sisse brigaadiline vastutus. Volinike otsusega anti pioneerilaagri organiseerimiseks 7500 rbl ja Neeruti mägede peopaiga taastamiseks 4000 rbl.

1 Tapal asunud kiosk anti üle Tapa TK-le. 28.12.1956 murti sisse Vohnja kauplusesse. Kahju oli 1,15 tuh rbl. Materjalid esitati miilitsaorganitele uurimiseks.

1957. aastal olid Kadrina Tarbijate Kooperatiivil kauplused: peakauplus, harukauplus, Vohnja, Loobu, Hulja, Saksi, Kiku, Jõepere, jäätisekiosk, kooli müügipunkt, komisjonikauplus, ÜTE teemaja, ÜTE kiosk. Kadrina harukaupluse juhatajaks kinnitati Elmar Moor ja peakaupluse juhatajaks Richard Nael. 1957. a lõpuks oli töötajate arv 36, neist admin-töötajaid 6, letitöötajaid 17, ÜTE töötajaid 6, varumises 1 ja transpordis 5. Aasta üldplaan oli: jae- ja komisjonkaubandus ning ÜTE kokku 7793,0 tuh rbl, täitmise oli 8800,7 tuh rbl ehk 112,9 %.

11.03.1958 volinike koosolekul valiti juhatuse esimeheks J. Nurk, liikmeteks O. Vahre, K. Peil, H. Loite, O. Niinesalu, M. Kuljus, H. Sula. Revkomisjoni esimeheks valiti E. Kanter, liikmeteks J. Kaarma, H. Fäelmann, K. Anton, E. Pihlakas. Juulikuus osteti kooperatiivile Saksi kauplusele uued ruumid – eramaja.

Õöl vastu 8. augusti 1958 toimus peakaupluses sularahavargus 10600 rbl. Materjalid anti juurdusorganeile. Kuna varast ei õnnestunud kindlaks teha, otsustas kohus puudujäägi sisse nõuda müüjatelt Linda Naelalt, Selma Liivikult ja Eha Kärmikult (Piispea).

1958. a avati RTJ-i söökla Kadrinas.

1959. a maikuus määrati Kadrina Tarbijate Kooperatiivi juhatusesimeheks Johannes Truu. Endine esimees J. Nurk viidi üle varumispunkti juhatajaks. Vastavalt Tapa RTK Liidu korraldusele vabastati peakaupluse brigaad. Uueks peakaupluse juhatajaks kinnitati August Viiberg, müüjateks Eha Viiberg ja Selve Kivi. Rahuldati Tapa RTK Liidu avaldus ja anti laenu 500 tuh rbl leivatööstuse ehituse finantseerimiseks. Otsustati anda põhifondist Kadrina Keskkooli juurdeehituse rajamiseks 30000 rubla.

01.01.1960 viidi juhatusesimees J. Truu üle Tapa RTK Liidu juhatusesimehe ametikohale. Kadrina TK uueks juhatusesimeheks määrati Leonhard Kapral.

1960. a aprillis otsustas juhatus ehitada Udrikusse toiduainete kioski. Peakauplus jagati kaheks – toidu- ja tööstuskaupade kaupluseks. Tööstuskaupade kaupluse juhatajaks määrati August Viiberg, toidukaupade kaupluse juhatajaks Paul Gerts. Jaotusladu likvideeriti.

1961. a oli Tapa RTK Liidu poolt kinnitatud jaeplaanid: kaubandus 1174 tuh rbl, ÜTE 74 tuh rbl, kokku 1248 tuh rbl. Sama aasta teisel poolel avati uus hoone Viru tn 7 – söökla, liha-kala kauplus ja kondiitritehkh 1. korrusel, kontor ja korterid 2. korrusel. Kokkuostu- ja varumisplaanid anti põhiliselt varumispunktile, va üksikud artiklid, mis anti ÜTE laole ka kauplustele.

13.05.1962 valiti juhatusesimeheks L. Kapral, liikmeteks H. Fäelmann, O. Niinesalu, K. Veltri, E. Kadak, H. Loite. Revkomisjoni valiti esimees J. Kaarma, liikmed A. Roos, H. Nassar, K. Anton, V. Veborn.

Seoses rajoonide reorganiseerimisega anti Tapa kooperatiivilt Kadrina TK-le 01.04.1963 üle Vanamõisa, Moe ja Nõmmküla kauplused. 01.04.1963 suleti Kadrina RTJ söökla. 01.04.1963 otsustati ühineda Rakvere RTK Liiduga. 1963. a teisel poolel oli kaubandusettevõtteid 18, sh 1 kauplusauto, 1 söökla ja 1 kondiitritehkh.

1963. a aruande järgi saadi kasumit 65454 rubla. Otsustati Kihlvere kauplus üle võtta 1964. a. Samal aastal arutati ka kommunistliku tööhoogustamist. Juhatus otsustas korraldada töötajatele teatriühiskulatus Tallinna 5. oktoobril 1964 vaatama muusikali „Minu veetlev leedi“, selleks võimaldati tasuta sõit á 36 rbl.

Esitati veelkord taotlus ETKVL juhatusesele, et uue kaupluse ehitusega Viru tn 9 alustataks kohe, et hoone valmiks juba 1965. a sügiseks.

1965. a oli ka kooli söökla. Kuna jaotusladu likvideeriti, toimus toidukauba väljastamine harukauplustele toidukauplusest (P. Gerts) ja tööstuskaupu väljastati tööstuskauplusest (A. Viiberg). Otsustati avada kauplus kolhoosis „Sõprus“ enne oktoobripühi 1965.

1965. a kasumist eraldatud liikmete osakasu 2244 rubla otsustati anda keskkooli staadioni ehitamiseks.

1966. a märtsis valiti volinike koosolekul juhatusesimeheks Leonhard Kapral, juhatuses liikmeteks Kaljo Veltri, Ülo Toomla, Valdur Kask, Kaljo Praats, Otto Amer, Harald Fäelmann. Revkomisjoni esimeheks valiti Erich Murumägi, liikmeteks Endel Karus, Ella Aal, E. Kaasik, Olga Niinesalu, Ivan Kovaltšuk, Jaan Valdmann.

Tapa Tarbijate Kooperatiiv esitas soovi ühineda Kadrina Tarbijate Kooperatiiviga, kuid Kadrina volinikud võtsid selle küsimuse päevakorrast maha.

19.02.1966 arutati majatarvete kaupluse juhataja Elmar Moori küsimust, kes oli müünud 1680 kg musta plekki väljaspoole vabariiki. E. Moor selgitas, et ta ei olevat osanud piisavalt vene keelt ega olevat seetõttu saanud ostajaga rääkida. Teda karistati märkusega.

Septembris 1966 osteti kooperatiivile Allika tn 1 elumaja korteriteks 4000 rbl eest. Anti käiku söökla juurdeehitus – 60 istekohaga saal. Söökla teenindasid ettekandjad. Uus saal töötas õhtuti pikendatud lahtiolekuajaga. Nädalalõppudel toimusid restoraniõhtud, lauad olid ettetellimisel, tantsuks kutsuti mängima orkestereid (*Habe, Poisid Tulipunased jt*).

Edukalt tegeldi nii toidu- kui ka tööstuskartuli kokkuostuga. Tööstuskartuli kokkuostuhind oli 7 kopikat kg eest. Realiseeriti Kadrina Siirupitehkhile. Toidukartul realiseeriti Tallinna Puu- ja Kõõgiviljakaubastule, samuti saadeti vagunitega NSV Liidu lõunapiirkondadesse nagu Odessa, Karaganda, Beltsõ jt. Esines ka mõningaid vaidlusi kvaliteedi osas. Need lahendati arbitraažis ETKVL juures.

1966. a IV kvartali plaan:

kaubandusvõrgu käive	503,0	tuh rbl
ÜTE kogukäive	36,0	„
<u>Põllum.saaduste ülej käive</u>	<u>12,0</u>	„
Kokku	551,0	„
Sellest: valge viina käive	65,0	„
Leiva ja teraviljasaad käive	70,0	„

1967. a mindi üle viiepäevasele töönalale. 1967. a volinike koosolek otsustas ära osta kolhoosi „Kalevipoeg“ veski hoone, kuna laoruumidega oli kitsas.

Kokkuostuplaanid kasvasid. 1967. a IV kvartali riiklik plaan oli 10892 rbl, komisjoni ja põllumajandussaaduste ülejääkide plaan 48070 rbl.

Oli 2 sööklat: *Neeruti* Viru tänavas ja kooli söökla. Palju arutati ÜTE probleeme. Toimus õppekursioon ETKVL Põltsamaa aiandi ja tehastega tutvumiseks.

1968. a valiti juhatuse esimeheks L. Kapral, liikmeteks V. Kask, O. Amer, K. Veltri, J. Kovatšuk, K. Praats ja Ü. Toomla. Revkomisjoni esimeheks valiti Dmitri Jatsko, liikmeteks E. Murumägi, J. Valdmann, Ado Mark ja E. Aal.

1969. a aprillis tähistati Kadrina Tarbijate kooperatiivi 50. aastapäeva. Tähistamine toimus Kadrina Keskkooli saalis. Kohal viibis ka üks kooperatiivi asutaja – Jaan Lemnits, kes pidas ka kõne. L. Kapral andis ülevaate kooperatiivi tegevusest. Koosviibimisest võtsid osa kõik töötajad, juhatuse ja revkomisjoni liikmed, volinikud, aktivistid, kõrgemalseisvate asutuste juhtivad töötajad. Autasustati parimaid töötajaid. Esinesid „Estonia“ teatri artistid ja orkester Kustas Kikerpuu juhatusel. Pidu oli suurejooneline.

1969. a lõpus viidi kontor uude hoonesse Viru tn 9. Novembris oli seal avatud uus toidukauplus, mille juhatajaks sai Linda Jatsko, müüjateks Vilhelmine Orupõld, Milvi Mattiesen, Kaja Normak, Ene Vahula, Reet Altmets ja Helja Soopere. 1969. a põhikaubanduse plaan täideti 94,8%, komisjonikaubanduse plaan 106,5%, ÜTE plaan 100,8%, kasumiplaan 119,9%.

1970. a jaekäibe plaan kokku oli 2854 tuh ebl. Volinike koosolekul valiti juhatuse esimeheks L. Kapral, liikmeteks V. Kask, K. Praats, K. Veltri, I. Kovaltšuk, Ü. Toomla ja Asta Tamm. Revkomisjoni esimeheks valiti D. Jatsko, liikmeteks E. Murumägi, J. Valdmann, A. Mark ja Asta Peeling. Otsustati arendada sotsialistlikku võistlust ja kommunistliku töö liikumist. Korraldati ekskursioon Moskvasse (30 kohta). 1970. a IV kvartali töötulemuste põhjal esitati kutseala parima nimetuse saamiseks 5 töötajat.

1971. a otsustati piirata väiksemates kauplustes liitsortimendiga tööstuskaupadega kauplemist ja selle arvel suurendada toidukaupade müüki. Maikuu murti sisse toidukauplusesse *Kadrina*. Varas tabati, toimus juurdlus. Puudujääk oli 1097 rbl. 12 töötajale võimaldati ekskursioon Krimmi, mille eest nad tasusid osa tuusiku maksumusest ise.

1971. a jaeplaan oli	3095,0	tuh rbl
ÜTE plaan	187,0	„
Komisjonikaup	38,0	„
<hr/>		
Kokku	3320,0	„

Varumise aastaplaan oli 106,8 tuh rbl ja kasumiplaan 67,9 tuh rbl.

Nagu näha, suurenesid plaanid ja nende täitmine iga aastaga.

Omavahenditega kaupade eest tasumine, mis on kooperatiivide ja ettevõtete jõukuse peamine näitaja, oli 1971. a lõpuks Kadrinas 84,1 %, mis oli kõrgeim (v.a Viru-Nigula TK) Rakvere Rajooniliidu süsteemis.

Vastavalt ETKVL juhatuse ettepanekule otsustati ühineda Rakvere

Rajooni Tarbijate Kooperatiiviga 1972. a I kvartali jooksul. 1972. a jaanuarikuus oli Kadrina kooperatiivil 15 kauplust ja 2 rändkauplust (auto-kauplust). Sööklaid oli 2 – „Neeruti“ ja kooli söökla. Eraldati 30 tuusiku raha ekskursiooni korraldamiseks Tbilisi.

05.03.1972 toimus viimane Kadrina TK volinike koosolek. Kinnitati 1971. a aruanne. Juhatuse esimees L. Kapral tegi teatavaks, et 01.04.1972 ühineb Kadrina TK Rakvere TK-ga. Ta tänas volinikke aktiivse osavõtu ning abi eest kooperatiivi töös. Kauplused läksid üle Rakvere TK-le, sööklad Rakvere TK Toitlustusettevõtete Ühendusele (ÜTE) ja varumispunkt Rakvere TK Varumiskontorile. 01.04.1972 anti Rakvere TK-le üle aruandeaasta kasum 86688 rbl ja põhifond 570499 rbl.

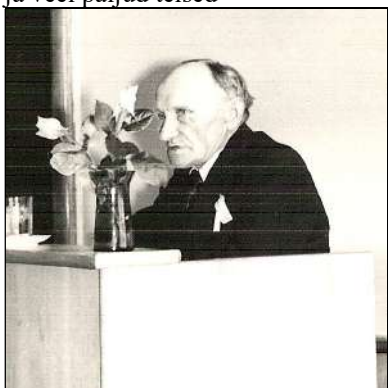
Vaadates tagasi Kadrina Tarbijate Kooperatiivi rahalistele näitajatele näeme, et käive kasvas pidevalt, kasumiplaan täideti ja ületati. Ei kasutatud pangalaene. Vastupidi – anti laenu teistelegi. Kasumite jaotamisel anti igal aastal toetusi küll koolile, spordiühingule „Jõud“ ja paljudele teistele (vastavalt laekunud avaldustele). Sõjajärgsetel aastatel kuulusid kooperatiivile kaubandus, tööstused ja teenustöökojad nii Kadrinas kui ka selle ümbruses, peale selle veel 2 abimajandit. Alles 1948. a lõpus moodustati Tööstuskombinaat, millele anti üle tööstused ning teenustöökojad. Aktiivselt tegeldi varumise ja põllumajandussaaduste kokkuostuga, eriti kartuli kokkuostuga elanikkonnalt. Kollektiiv oli tugev, kaader enamuses püsiv. Parimad töötajad said regulaarselt preemiaid. Igal aastal korraldati ekskursioone Eestis ja kaugemal (Läti, Leedu, Karjala, Puškino, Leningrad, Moskva, Krimm, Gruusia). Rakvere RTKL korraldas kooperatsioonipäeva tähistamist Rannapungerjal, Karepal jm. Organiseeriti teatrite ühiskülastusi.

Kooperatiivi 50. aastapäeva aktusel presiidiumi taustal antakse aukiri August Viibergile

Kauaaegseid Kadrina Tarbijate Kooperatiivi töötajaid:

Jakob Randma – kauplusejuhataja, kokkuostupunkti juhataja
Selma Liivik – müüja, kauplusejuhataja
Jaan Nurk – aseesimees, esimees, varustuspunkti juhataja
Evdokia Fedorenko – kauplusejuhataja
Asta Tamm – vanemraamatupidaja
Laine Aasa – müüja, kauplusejuhataja
Aime Piiskoppel - müüja
Jaan Valdmann – autojuht
Milvi Vladmann – müüja
Eha Viiberg – müüja, raamatupidaja
August Viiberg – kauplusejuhataja (Võit)
Elmar Moor – kauplusejuhataja (majatarbed)
Tiiu Kastemäe – müüja, kauplusejuhataja
Ellen Uustalu – müüja
Maili Peetsalu – müüja
Silvi Niit – kauplusejuhataja
Helgi Baženova – söökla juhataja, raamatupidaja
Evi Siitas – söökla juhataja
Milvi Kuusiste – kokk
Maria Glubokova - kokk
Aurelie Sammelselg – müüja, puhvetipidaja
Liilia Karp – müüja, puhvetipidaja
Ilme Nõmm – raamatupidaja
Marge Roostik – müüja
Malle Soomets – müüja
Aino Nurm – Loobu kaupluse juhataja
Leida Peil – Hulja kaupluse juhataja
Virve Eigi – Vanamõisa (Ridaküla) kaupluse juhataja
ja veel paljud teised

Jaan Lemnits 1969. a Kadrina Tarbijate
Kooperatiivi 50. aastapäeva aktusel kõnetoolis.

Nõukogude võimu aastatel valitses üleüldine kaubadefitsiit. 1950ndail aastail seisti pikkades leivajärjekordades. Suhkrut saabus müügi-
le harva. Vaatamata majanduse arengule paljudes valdkondades valitses
veel 1970/80ndail aastail nappus. Lihasaadusi toodi kauplustesse 2 korda
nädalas. Et osta raieliha, sardelle, viinereid, hakkliha, keeduvorsti, supikon-
te jm tänapäevases mõistes tavalist toidukaupa, seisid ostjad järjekordades
juba ammu enne kaupuse avamist. Tööstuskaupade osas oli puudus jalatsi-
test, pesust ja paljudest riietusesemetest. Lugesid tutvused. Probleemne oli
pakkepaberi saamine. Kaubad eraldati kooperatiividele kinnitatud fondide
alusel. Jaemüügihinnad olid riiklikult kinnitatud. Toitlustusettevõtete juur-
dehindlused olid kinnitatud ETKVL poolt. Kaupade suuremad ümber-
hindlused toimusid aastavahetustel. Kaubandustöötajad olid reeglina tööl
veel 31. detsembri õhtulgi. Hiljem viidi ümberhindluste päev 5. jaanuarile.
Kauplustes ja kontorites oli peamiseks abivahendiks arvelaud peaaegu kogu
kooperatiivi tegevusaja jooksul. 1961-65 võeti kontorites kasutusele arve-
masinad („Felix“ ja teised). Kaupa kaaluti lauakaaludel (taldrikkaalud),
peale 1955. a tulid osutkaalud. Pakendatud kaupu peaaegu ei olnudki.

Paekauplus 1955. a (tänapäeval postkontor) ja kontorihoone (nüüd Risti
Pood), milles asus ka pagaritöötuba (pagar Aleksander Kala) ning 2 korterit
(A. Kala ja Madis Kukkur). Pagaritöö lõpetamise järel tehti ka sellest
ruumist korter. Pärast kontori ülekolimist uude majja Viru 7 toodi sinna
õmblustöökoda ning teenustööde vastuvõtt (keemiline puhastus jm).
Hiljem oli kasutusel ka korterina.

1950ndate aastate I pool. Vasakult: müüja Laine Niinepuu (Aasa), kauplusejuhataja Arnold Proosa, müüjad Helmi Proosa ja Helgi Saarmets (Suurkaev), laojuhataja Heino Kalamäe

Paremalt: peakaupluse juhataja 1957-1959 Richard Nael, müüjad Laine Niinepuu (Aasa), Selma Liivik, Eha Kärmik (Piispea), Linda Nael.

Kontorietüüd 01.04.1954. Vasakult: I rida Asta Järvsalu (Tamm), Gerda Ermann, Asta Kägu (Peeling), Anni Niit. II rida Kristiine Tammoja, Milvi Valdmann, Ants Sula, Arnold Proosa.

1969.a. Kauaaegne autojuht ja revisjonikomisjoni liige Jaan Valdmann ja autokastis transporditöeline Rein Aas.

Paremalt: peakaupluse juhataja August Viiberg, müüjad Meeli Tammemäe (Raudla), Valentina Volmer (Licht), Urve Uukivi (Katsan) 1960ndate lõpus.

Kontoripersonal märtsis 1972. Vasakult: istuvad Asta Tamm, Helga Kanarik, Selma Petrov, Leonhard Kapral, Eha Viiberg. Seisavad Eha Kriisleht, Helgi Baženova, Ilme Nõmm, Valentina Sepp, Vaike Toomeste.

Uued hooned Viru tn 7 ja 9. Esiplaanil söökla ühekordne juurdeehitus ja kondiitritsehh selle otsas (näha korsten). Maja valmis 1961 põlenud hoone vundamendile. I korrusel olid söökla ja kulinaariakauplus, II korrusel 3 korterit ja kontor (nüüd OTO maja). 1969 valmis taamal olev selvekauplus ja kahekordne osa adminruumidega II korrusel (nüüd Nuka Kaubad).

Söökla ja kulinaariakaupluse kollektiiv 1969. Vasakult: Eda Lauri, Elvi Erm, Asta Peeling, Liilia Karp, Lehte Paales, ? , Eha Viiberg, Milvi Kuusiste, Natalia Roštšina, Evi Siitas, Ene Lindam, Jevdokia Fedorenko, Aurelie Sammelseg.

Jevdokia Fedorenko
alias *Dusja* 1957. a
toidubaar-kaupluses

Neeruti veskiomaniku Anton Kärniku maja Jaama
ja Posti tn nurgal, mille I korrusel kauplus, 1950nen-
datel ka toidubaar-kauplus. Maja hävis kahjutules.

Leili Pihel
Jõepere kaupluses 1969. a.

Aino Nurm
Loobu kaupluses 1969. a.

Kauplusejuhataja Laine Aasa ja müüja Aime Piiskoppel
Jaama toidukaupluses 1970ndail aastail

Eve Sule
Udriku kaupluses 1969. a.

Valve Kivi
Saksi kaupluses 1969. a.

Leida Peil
Hulja kaupluses 1969. a.

Hulja kauplusehoone, mis valmis
1960ndate aastate algul.

Kauplusejuhataja Elmar Moor ja müüjad Maili Peetsalu ning Ellen Uustalu
majapidamistarvete kaupluses Kauba tn 25 1970ndail aastail.

Vasakult: Aurelie Sammelselg ja Liilia Karp –
söökla Neeruti kauaaegsed baaridaamid oma tööpostil
1969. a.

Majapidamistarvete kauplus Kauba tn 25

Kadrina Tarbijate Ühistu

29.09.1992 vastavalt Rakvere TK ettepanekule kiitsid Kadrina regiooni volinikud heaks Kadrina Tarbijate Ühistu taastamise. See moodustati seisuga 01.11.1992. Tegevdirektoriks kinnitati A. Allas, pearaamatupidajaks S. Tamberg. Anti üle 72 töötajat ja kopitaalmahutuste finantseerimise laen 40000 krooni, lühiajaline pangalaen 505800 krooni.

Avati kauplus 3 osakonnaga ja baar Kadri Viitna tee 4. Uude majja koliti ümber kauplus Võit Viru tn 16 ja majatarvete kauplus Kauba tn 25. A. Allas lahkus ametist veebruaris 1993. Uueks direktoriks sai märtsist 1993 Urmas Lepik, kes lahkus sama aasta detsembris. 01.01.1993 loobus Kadrina Keskkool söökla teenustest. Kaupluse Kadri baariruum anti rendile Viru Talutehnikale.

IV kvartalis suleti Kihlevere kauplus ja autokauplus. Osteti Ama kaupluse hoone 7000 krooni eest. Müüdi maha kaupluse Võit hoone (peakauplus alates 1919. aastast). Müüdi maha varumislao hooneraudtee läheduses. Söökla „Neeruti“ hoone müüdi ehitusühistule OTO.

Otsustati maha müüa Saksi kauplus ja elamu Viru tn 16. 1993. a käive kokku oli 6029236 krooni. 1995. a jaekäive oli 6406600 krooni. Tegevdirektori kt oli alates 11.12.1993 Ülle Nõmm. 1995. a maikuu otsustas juhatus müüa Viru tn 9 adminkauplusehoone aktsiaseltsile Nuka Kaubad.

08.12.1995 otsustati volinike koosolekul juhtimine üle anda sanee-rimisrühmale ja tegevus säilitada järgmises ulatuses: Kadri kauplusekompleks; Jaama, Udriku, Hulja, Loobu kauplused; söökla ja kondiitritehnik; anda rendile Võipere ja Ama kauplused.

01.12.1997 anti Keila Tarbijate Ühistule 5 aastaks rendile Edu (end Kadri) kaupluse pind, selleks et säilitada oma töötajatele töökohad ning liikmetele boonussüsteem (2% ostutšekkidel). Tegevdirektor oli Marje Udras, pearaamatupidaja Helve Aunapuu.

Keila TÜ lõpetas rendilepingu Kadrina TÜ-ga ja Kunda TÜ-ga 01.03.1999. Samal aastal renditi Kunda TÜ-lt Männiku toidu- ja tööstuskauplused. 1999. aasta jaekäive oli 1816000 krooni.

2000. a tähtsamaks sündmuseks oli Kadrina TÜ ja Kunda TÜ ühinemise otsus. Vastavalt lepingule andis Kunda TÜ üle bilansi ja liikmed seisuga 01.01.2000. Ühistu nimetati Virumaa Tarbijate Ühistuks. 2000. a jaekäive oli 16066625 krooni, säästukaardi boonust maksti välja 32617 krooni. Keskmine töötajate arv oli 30. Alates 2000. a aprillikuust jätkab Virumaa Tarbijate Ühistu juhatajana Aarne Urb.

2001. a aprillikuus nimetati kauplus Edu ümber A&O-ks. See tegutses ETK alluvuses. Alates 2002. a detsembrikuust kuulub Järva Tarbijate Ühistule.

Kõik ülejäänud kauplused ja toitlustusettevõtted likvideeriti viimaste aastate jooksul. Maakauplused osaliselt erastati, osaliselt likvideeriti väikese käibe tõttu.

Pärasat Eesti taasiseseisvumist ja krooni kehtestamist langes jae-käive oluliselt, sest rahva sissetulekud langesid majandite ja ettevõtete sulgemise ning hääbumise tättu. Tööstuskaupade müük langes nullini. Oma osa mängis ka pead tõstev ja konkurentsi pakkuv erakaubandus. Finants-olukorra tegi raskeks Rakvere TK-lt „kaasavaraks“ saadud pangalaen. Nii lõppes teise Kadrina Tarbijate Ühistu tegevus.

Kaasajal on veel kaupluses A&O müüjatena tööl endise Kadrina TK kauaaegsed (üle 30 aasta) müüjad Marge Roostik ja Malle Soomets.

Kas sünnib veel kunagi kolmas Kadrina Tarbijate Ühistu/ Kooperatiiv? Kas selleks tekib vajadus? Kes teab vastust?

Kadrina esimene selvekauplus Viru tn 9.
Kassas kaupluse juhataja Linda Jatsko.